

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 20. märts 2023
(OR. en)

7587/23

COSCE 5
COPS 148
CFSP/PESC 470
COEST 216

MENETLUSE TULEMUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Delegatsioonid

Eelmise dok nr: 7256/23

Teema: ELi prioriteetid OSCEs

– Nõukogu järelused (20. märts 2023)

Delegatsioonidele edastatakse lisas nõukogu järelused ELi prioriteetide kohta OSCEs, mille nõukogu kiitis heaks oma 3941. istungil 20. märtsil 2023.

Nõukogu järeldused ELi prioriteetide kohta OSCEs**Euroopa julgeolekuga seotud väljakutsed**

1. Alustades ja jätkates provotseerimata, põhjendamatut ja ebaseaduslikku agressioonisõda Ukraina vastu, milles Valgevene on kaasosaline, eiras Venemaa Euroopa julgeoleku aluseks olevaid põhinorme, põhimõtteid ja kohustusi. Need põhimõtted on sätestatud ÜRO põhikirjas ning Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) asutamisdokumentides, sealhulgas Helsingi lõppaktis ja Pariisi hartas. Kuigi Venemaa on püüdnud neid aastaid õõnestada, sealhulgas Gruusias 2008. aastal ja Ukrainas 2014. aastal, ei ole need põhimõtted läbiräägitavad, neid ei muudeta ega tõlgendata uuesti. Ukraina julgeolek on Euroopa julgeolek. Euroopa Liit toetab kindlalt Ukrainat ja selle rahvast nii kaua kui vaja.

OSCE roll julgeoleku tagamisel OSCE piirkonnas

2. OSCE ministrite nõukogu 2022. aasta detsembri istungil kinnitasid osalisriigid, et OSCE on jätkuvalt üks Euroopa julgeolekut reguleerivate alusaktide ja -väärtuste hoidjaid, pakkudes ainulaadset platvormi põhjalikeks julgeolekuteemalisteks aruteludeks kõigis kolmes mõõtmes ning ulatuslikke ja ainulaadseid vahendeid konfliktide ennetamiseks ja lahendamiseks. Helsingi lõppakti ja Pariisi harta aluspõhimõtteid ja kohustusi ei saa nõuetekohaselt kaitsta ilma Venemaa agressioonisõda lõpetamata ning Ukraina suveräänsust ja territoriaalset terviklikkust tema rahvusvaheliselt tunnustatud piirides taastamata.

3. EL ja selle liikmesriigid on OSCE tugevad toetajad, moodustades ligi poole selle osalisriikidest ning panustades ligikaudu 60 % selle rahalistest vahenditest ja personalist. ELi üldises välis- ja julgeolekupoliitika strateegias,¹ ühisteatises „ELi panus reeglitel põhineva mitmepoolsuse tugevdamiseks“² ning strateegilises kompassis³ soovitatakse tugevdada ELi ja OSCE koostööd. ELi toetus OSCE-le seisneb ELi kindlas pühendumuses tõhusale mitmepoolsusele, mis põhineb kindlalt õigusriigi põhimõtte ja rahvusvahelise õiguse, sealhulgas inimõiguste ja rahvusvahelise humanitaarõiguse austamisel. Ühistel normidel põhinev tõhus mitmepoolsus ning inimõiguste ja põhivabaduste, demokraatia ja õigusriigi kaitse on jätkuvalt parim viis ülemaailmse rahu ja julgeoleku säilitamiseks.
4. Nõukogu tunnustab OSCE praegust ja eelmist eesistujat nende jõupingutuste eest juhtida organisatsiooni rasketel aegadel, mida on mõjutanud Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu, millega rikutakse OSCE aluspõhimõtteid ja takistatakse OSCE toimimist. Sellest hoolimata jäi OSCE kindlaks oma väärtustele ja saavutas olulisi tulemusi, nagu Moskva mehhanismi kasutuselevõtmine, 2022. aasta Varssavi inimõõõtme konverents, Ukraina toetusprogrammi käivitamine ja paljud muud projektid. Lisaks tunnustab ja toetab nõukogu OSCE, selle sekretariaadi ja peasekretäri, kohapealsete missioonide ja autonoomsete institutsioonide – demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo (ODIHR), rahvusvähemuste ülemvoliniku (HCNM) ja meediavabaduse esindaja (RFoM) – ning OSCE parlamentaarse assamblee jõupingutusi ning tervitab Dušanbes asuva OSCE piirihaldustöötajate kolledži ja Biškekis asuva OSCE akadeemia tööd.

¹ https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_review_web_0.pdf

² https://eeas.europa.eu/sites/default/files/en_strategy_on_strengthening_the_eus_contribution_to_rule-based_multilateralism.pdf

³ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/et/pdf>

5. Nõukogu taunib asjaolu, et OSCE Ukraina erakorraline vaatlusmissioon, projekti kaaskoordinaator Ukrainas ning OSCE vaatlusmissioon Gukovos ja Donetskis Venemaa kontrollpunktides tuli sulgeda Venemaa keeldumise tõttu ühineda konsensusega nende volituste pikendamise osas. Nõukogu kordab ELi tungivat üleskutset Venemaale vabastada viivitamata ja tingimusteta OSCE Ukraina erakorralise vaatlusmissiooni kolm ebaseaduslikult kinni peetud töötajat ning tagastada vaatlusmissiooni soomussõidukid nende seaduslikele omanikele.
6. Nõukogu avaldab sügavat kahetsust, et Venemaa poolt tehtud takistuste tõttu oli OSCE Moldova missiooni volitusi võimalik pikendada vaid kuue kuu võrra tavapärase üheaastase perioodi asemel, mille kohta võtsid otsuse vastu OSCE osalisriigid 2006. aastal Brüsselis toimunud ministrite nõukogu istungil. Nõukogu kutsub üles pikendama missiooni volitusi tavapäraseks ajavahemikuks.
7. Nõukogu kutsub kõiki OSCE osalisriike üles tagama OSCE eelarve õigeaegset vastuvõtmist piisavate vahenditega, võttes arvesse organisatsiooni suurenevaid kulusid, eelkõige seoses kõrge inflatsiooniga, et võimaldada OSCE tõhusat toimimist kõigis kolmes mõõtmes. On äärmiselt oluline, et autonoomseid institutsioone, sekretariaati ja kohapealseid missioone rahastataks piisavalt, et nad saaksid täita oma vastavaid volitusi. Asjakohase otsuse puudumisel tunnustab nõukogu riike, kes panustavad eelarveväliseid vahendeid, et säilitada OSCE tegutsemisvõime. OSCE eelarve heakskiitmise menetluse blokeerimine rohkem kui aasta jooksul on tõsiselt takistanud OSCE ja selle institutsioonide operatsioonivõimet.
8. Nõukogu peab äärmiselt kahetsusväärseks, et Venemaa senise takistava hoiaku tõttu ei ole OSCE ministrite nõukogu suutnud saavutada konsensust 2024. aasta eesistumise suhtes.

9. Nõukogu tervitab OSCE jätkuvat toetust Ukrainale ning OSCE Ukraina toetusprogrammi loomist, et tugevdada Ukraina institutsioonide ja kodanikuühiskonna organisatsioonide toimetulekuvõimet. EL ja selle liikmesriigid on kõnealuse eelarvevälise algatuse peamised toetajad. Nõukogu peab samuti tervitatavaks Moskva mehhanismi kasutuselevõtmist kaks korda 2022. aastal seoses rahvusvahelise humanitaar- ja inimõigustealase õiguse rikkumiste, sõjakuritegude ja inimsusevastaste kuritegudega, mis pandi toime seoses Venemaa agressioonisõjaga Ukraina vastu. Moskva mehhanismi raames koostatud kahe missiooni aruande tulemused ning ODIHRI aruanded annavad olulise panuse faktide kogumisse ja analüüsi, et esitada need aruandlusmehhanismidele, millel on või võib tulevikus olla jurisdiktsioon.

ELi prioriteetid OSCEs

10. Nõukogu on pühendunud OSCE kui Euroopa julgeolekukorra ühe samba kaitsmisele ning Helsingi lõppakti, Pariisi harta ja teiste OSCE aluspõhimõtete ja kohustuste järgimise tagamisele. EL jätkab OSCE sekretariaadi, institutsioonide ja kohapealsete operatsioonide toetamist kogu OSCE piirkonnas. Samal ajal aitab EL aktiivselt kaasa OSCE põhimõtete ja kohustuste rakendamisele kõigis kolmes mõõtmes, sealhulgas OSCE rollile varajases hoiatamises, konfliktide ennetamises ja lahendamises, rahu ja julgeoleku taastamises, konfliktijärgses rehabiliteerimises, koostöö edendamises ning naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskavas. Selleks teeb EL järgmist.

11. ***Jätkuvad jõupingutused OSCE julgeolekualase rolli taastamiseks:***

- propageerib jätkuvalt toetust reeglitel põhinevale rahvusvahelisele korrale, mis tugineb ÜRO põhikirjale ja Helsingi dekalogile, pidades silmas rahvusvahelise õiguse ning OSCE põhimõtete ja kohustuste pidevat rikkumist Venemaa Föderatsiooni poolt. Peame kahetsusväärseks, et OSCE kohustuste ja eeskirjade pidev rikkumine Venemaa Föderatsiooni poolt raskendab organisatsiooni korrapärast tööd;

- tagab, et Venemaa sõda Ukraina vastu jääb OSCE töö keskmesse seni, kuni Venemaa jätkab oma agressiooni, mis kujutab endast otsest rünnakut Euroopa julgeolekukorra vastu, kahjustades seeläbi Euroopa ja ülemaailmset julgeolekut ja stabiilsust.

12. ***OSCE suutlikkuse ja kohapealse tegevuse toetamine ja tugevdamine kogu OSCE piirkonnas:***

- jätkab kõigi OSCE vahendite kasutamist, et tegeleda Venemaa agressiooniga teiste OSCE osalisriikide vastu;
- pidades silmas Venemaa laienevat agressioonisõda Ukraina vastu, toetab OSCEd jõupingutustes tagada täielik vastutus rahvusvahelise õiguse ränkade rikkumiste, sõjakuritegude ja hirmutegude ning inimõiguste rikkumiste eest;
- tagab toetuse Ukrainale OSCE sekretariaadi töö kaudu, sealhulgas Ukraina toetusprogrammi kaudu, ja autonoomsete institutsioonide kaudu;
- toetab jätkuvalt OSCE rolli pikaleveninud konfliktide lahendamisel Lõuna-Kaukaasias ja Moldova Vabariigis, et leida kestlikud poliitilised lahendused kooskõlas rahvusvahelise õiguse ning OSCE põhimõtete ja kohustustega. OSCE peab jätkuvalt suutma pakkuda toetust kõikidele osalisriikidele, kes seda vajavad;
- keskendab jõupingutused OSCE missioonide ja nende volituste järjepidevuse tagamisele, sealhulgas OSCE missiooni pikendamisele Moldova Vabariigis pärast 2023. aasta juunit, võttes arvesse nende missioonide olulist rolli konfliktide leevendamisel, suutlikkuse suurendamise meetmetes ja inimressursside koolitamisel;
- töötab selle nimel, et säilitada OSCE roll rahu- ja julgeolekualase dialoogi platvormina, tuginedes OSCE põhimõtetele ja kohustustele, ning teeb koostööd kogu piirkonna riikidega, et käsitleda OSCE tulevast panust piirkondlikku julgeolekusse;

- jätkab OSCE tegevuse edendamist Lääne-Balkani riikides ja idanaabruses, vajaduse korral kooskõlas vastavate laienemisprioriteetidega, selle piirkonna OSCE kohapealsete missioonide abil ning OSCE sekretariaadi ja institutsioonide töö abil, sealhulgas seoses õigusriigi põhimõttega, ODIHRI valimisvaatlussoovituste järelmeetmetega, väljendusvabaduse, meediavabaduse, usu- ja veendumusvabaduse ning korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitlusega;
- soodustab koostööt OSCE tegevusega Kesk-Aasias ja edendab sellist koostööd, keskendudes piirkondlikule julgeolekule ja vastupanuvõimele, riikidevaheliste ohtude ennetamisele ja nende vastu võitlemisele, naiste ja tütarlaste võimestamisele, kliimamuutustega tegelemisele, küberturvalisusele ja kestliku ühenduvuse eri sektoritele, nagu on kindlaks määratud strateegias Global Gateway;
- jätkab koostööd OSCE Vahemere piirkonna ja Aasia koostööpartneritega, kuna OSCE piirkonna julgeolek on lahutamatult seotud naaberriikide julgeolekuga ning seda saab tugevdada dialoogi ja koostöö kaudu poliitilis-sõjalises, majanduslikus ja keskkonnavalas ning inimhõlps, käsitledes julgeolekuprobleeme ühiselt.

13. ***Kõigi OSCE põhimõtete ja kohustuste rakendamise tagamine kõigis kolmes mõõtmes:***

- edendab poliitilist tahet ja head usku OSCE terviklike töövahendite rakendamisse kogu konfliktitsükli ja kõigis kolmes mõõtmes. Erilist tähelepanu pööratakse naisi, rahu ja julgeolekut käsitleva tegevuskava rakendamisele ning inimkaubanduse vastasele võitlusele;
- edendab kohustuste täielikku täitmist poliitilis-sõjalises valdkonnas. EL teeb tihedat koostööd OSCEga ka riikidevaheliste julgeolekuohtude ja -probleemidega tegelemisel;

- kasutab majanduslikku ja keskkonnamõõdet täiel määral ära usalduse suurendamiseks ning olulise vahendina hea valitsemistava ja elanikkonna heaolu tugevdamiseks;
- jätkab OSCE olulise töö toetamist, et käsitleda keskkonnaseisundi halvenemise, kliimamuutuste ja elurikkuse vähenemise vahelist seost ning selle mõju julgeolekule kui ohtu mitmekordistavat tegurit, sealhulgas toetades osalisriike asjakohaste ministrite nõukogu otsuste, eelkõige 2021. aasta pöördelise tähtsusega Stockholmi otsuse nr 3/21 (koostöö tugevdamise kohta kliimamuutustest tingitud probleemide lahendamiseks) rakendamisel;
- rõhutab inimõõtme keskset tähtsust OSCE tervikliku julgeolekukontseptsiooni rakendamisel, nõudes tungivalt, et kõik osalisriigid rakendaksid täielikult kõiki inimõigustealaseid kohustusi, järgides täielikult inimõigusi käsitlevaid õigusakte, ning tugevdaksid demokraatlikke institutsioone, õigusriiki, soolist võrdõiguslikkust ning kõigi naiste ja tütarlaste mõjuvõimu suurendamist ning kõigi inimõiguste, sealhulgas rahvusvähemuste hulka kuuluvate isikute inimõiguste austamist, kaitset ja täitmist;
- kutsub jätkuvalt üles valdkondadevahelisele koostööle nendes küsimustes. Erilist tähelepanu pööratakse naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava rakendamisele, koostööle kodanikuühiskonnaga, sõnavabaduse edendamisele nii internetis kui ka väljaspool seda, meediavabaduse ja ajakirjanike turvalisuse edendamisele, inimkaubanduse vastasele võitlusele ning konfliktidega seotud seksuaalvägivalla ennetamisele ja käsitlemisele. EL edendab noorte osalemist OSCE tegevuses ja protsessides;
- süvendab küber-/IKT-julgeoleku alast koostööd alalise nõukogu otsusega 1039 loodud mitteametlikus töörühmas, eelkõige suurendades ELi osalemist usaldust suurendavates meetmetes;

- toetab jätkuvalt inimõõtmega seotud ürituste korrapärasest kokkukutsumist, sealhulgas inimõõtmega rakendamist käsitlevaid kohtumisi, mis on peamised platvormid inimõiguste ja põhivabaduste olukorra arutamiseks OSCE piirkonnas ning inimõõtmega seotud kohustuste täitmise hindamiseks kodanikuühiskonna esindajatega.

14. *OSCE tõhususe tugevdamine:*

- toetab organisatsiooni nõuetekohast toimimist ja kaalub viise, kuidas võidelda konsensusel põhimõtte takistamise ja kuritarvitamise vastu;
- jätkab selliste formaatide kasutamist nagu ELi ja OSCE kõrgetasemeline dialoog ja töötasandi kohtumised, et tõhustada koostööd ja otsida täiendavat sünergiat, eelkõige kohapeal;
- jätkab sekretariaadi volituste ja töö ning kohapealsete missioonide toetamist majandus- ja keskkonnamõõtmega valdkonnas;
- toetab jätkuvalt sõltumatute institutsioonide (ODIHR, rahvusvähemuste ülemvoliniku institutsioon, meediavabaduse esindaja) ja kohapealsete missioonide volitusi ja tööd, aidates osalisriikidel täita OSCE kohustusi, nagu OSCE/ODIHRi ulatuslik valimistega seotud tegevus heade tavade vahetamise kaudu. Selleks et aidata kaasa varajasele hoiatamisele ning tagada konfliktide tõhus ennetamine ja kestlikud lahendused, toetab EL jätkuvalt OSCE/ODIHRi volitusi abistada osalisriike nende inimõiguste ja soolise võrdsuslikkuse alaste kohustuste täitmisel ning sallivuse ja mittediskrimineerimise edendamisel;
- peab jätkuvalt tähtsaks rahvusvähemuste ülemvoliniku volitusi, eelkõige seoses varajase hoiatamisega ja varajaste meetmete võtmisega seoses pingetega, mis on seotud rahvusvähemustesse kuuluvate isikutega;

- toetab jätkuvalt meediavabaduse esindaja volitusi jälgida osana varajase hoiatamise funktsioonist meedia arengut ning aidata osalisriikidel täita oma kohustusi seoses väljendusvabaduse ja vaba meediaga nii internetis kui ka väljaspool seda. See hõlmab jõupingutusi ajakirjanike turvalisuse tagamiseks.
15. Nõukogu kordab ELi pühendumust koostööle OSCE kui tervikliku ja kaasava platvormiga poliitiliseks ja valdkondlikuks dialoogiks Euroopa, Euroopa-Atlandi ja Euraasia julgeoleku üle ning usalduse loomiseks julgeoleku taastamise ning OSCE ühiste põhimõtete ja kohustuste järgimise kaudu. Nõukogu kinnitab taas ELi pühendumust OSCE poliitilisele ja rahalisele toetamisele. ELi ja OSCE koostöö ja dialoog jätkub kõigis võimalikes valdkondades ja kõigil võimalikel tasanditel.
-